

BUITEN

11^e JAARGANG N°. 7.

ZATERDAG 17 FEBRUARI 1917.

TRIOMFEN EN TRIOMFBOGEN.

ARC DE TRIOMPHE DE L'ETOILE TE PARIJS, OPGERICHT IN 1806 OP BEVEL VAN NAPOLEON ALS HULDE AAN HET FRANSCH LEGER, DOCH EERST IN 1836 VOLTOOID.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE BELANGWEKKENDE GESCHIEDENIS VAN MEVROUW Balfame, door Gertrude Atherton (7).	BLZ. 74
TRIOMFEN EN TRIOMFBOGEN, door G. Wijnmans, (Geïll.).	BLZ. 73, 76—80
LEEUEWENTEMMEN, door G.	BLZ. 80
'T ZANGLIJSTERLIED, door A. B. Wigman, (Geïll.)	BLZ. 80—81
DE HERVORMDE RENAISSANCEKERKEN IN NEDERLAND, ALS ZELFSTANDIG BOUWWERK GESTICHT, door Jhr. J. H. Schorer, (Geïllustreerd)	BLZ. 81—83
HET AMERIKAANSCH DUEL, door Ewald Gerhard Seeliger (13)	BLZ. 83
VAN DE IJSVREUGDE DIE VOORBIJ IS. ILLUSTRATIE	„ 84

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken betrefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke Nummers kosten 8 dagen na de verschijning 15 cts., daarna wordt de prijs 25 cts.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff - AMSTERDAM -

De belangwekkende geschiedenis van Mevrouw Balfame

(7) DOOR GERTRUDE ATHERTON.

ZIJ was er heelemaal niet bang voor, dat zij den toestand, als zij haar man in de eetkamer hoorde doodvallen, niet op de vereischte manier onder de oogen zou zien, want werktuigelijk had zij iedere gelegenheid steeds onder de oogen gezien, hetzij zij er op voorbereid was, hetzij, (wat ook dikwijls genoeg gebeurde) onvoorbereid. Wat hare zenuwen opstandig tegen haren wil maakte was het feit, dat zij hier moest staan wachten op den climax, en zij bemerkte, hoe een reeks beelden eentonig voorbij haar geestesoog trok, telkens maar weer, van voren af aan. Zij zag haar man dan wankelend de straat afkomen, het hekje openduen, het tergend hard dichtgooien achter zich, en zijn sleutel in het slot steken, zij zag hoe zijn blik getrokken werd door het licht in de eetkamer, aan het einde der donkere gang, zij zag hem de limonade drinken, en met een slag die het gansche huis deed dreunen, op den grond vallen; zij zag zichzelf naar beneden hollen, hem bij den naam roepen, waarbij het glas op den vloer aan splinters viel, en dan in haar wanhoop de straat oploopen naar den overkant, naar de Gifnings — en telkens kwamen deze beelden weder terug.

Zij had de kamer reeds herhaaldelijk op en neer geloopt. Het viel haar in dat zij het eentonige hiervan kon afwisselen door naar hem uit te kijken, en dus draaide zij het licht uit, en schoof het gordijn ter zijde. Een oogenblik later hield zij den adem in van schrik.

Haar kamer lag op een hoek van het huis, en zag uit, niet alleen op het tuinpad dat naar Elsinore-Avenue leidde, doch op het terrein naar links. Op dit terrein stond een ahorn-boschje, waarin zij, in het wit gekleed, des zomers menig prettig uur met een boek of hare vriendinnen had doorgebracht. De boomen, met hunne lage, dikke takken die nog met bladeren bevrucht waren, wierpen een donkere schaduw af, doch haar blik, die onbewust van de ledige straat afdwaalde, ontwaarde plotseling een donkere en zich bewegende gestalte te midden van die duistere, bijna massieve massa schaduwen.

Zij keek scherp toe. Ongetwijfeld was het een gestalte, die van boom tot boom sloop, als zoekend naar een gunstig punt, of rusteloos door de een of andere oorzaak.

Kon het haar man zijn, die zijn moed verzamelde om in huis te komen en haar onder de oogen te zien? Ze had hem al eens eerder in een dergelijke stemming gekend. Doch dit denkbeeld verwierp zij. Aan haar stem had hij natuurlijk bemerkt, dat zij moe was, en het was dus veel waarschijnlijker dat hij branieachtig de laan

af zou komen onder het zingen van een van zijn geliefkoosde deuntjes. Hij vond dat hij een mooie stem had.

Frieda kwam nooit voor middernacht thuis, en hoewel zij dan door de deur achter in de gang binnenkwam, en stilletjes de achtertrap opsloop, zou zij zich absoluut niet schamen zoo zij haar meesteres plotseling voor zich zag staan.

Derhalve moest het een inbreker zijn.

Een welkomer afleiding had zij slecht kunnen bedenken. Mevrouw Balfame was direct kalm en op haar hoede. Als kalmeerend middel tegen opstandige zenuwen die het volvoeren van een onwettige daad afwachten, is een inbreker den meest amateurachtigen sluipmoedenaar aan te bevelen.

Mevrouw Balfame trok haar dikke automantel aan, wikkelde haar hoofd en gezicht in een donkere scarf, deed de revolver van de tafellade verhuizen naar een zak, en ging zachtjes de trap af. Zij ging het huis uit door de keukendeur, en na zijdelings den hoek te zijn omgeslagen, bleef zij staan, tot haar oogen aan het duister gewend waren geraakt. En toen zag zij die zich bewegende gestalte weder.

Zij durfde het niet wagen het grasperk direct van het huis naar het boschje over te steken, doch maakte een langen omweg, waarbij zij zorgvuldig op het gras liep, opdat de inbreker haar schreden niet zou hooren. Na eenige oogenblikken was zij in het boschje. Zij zag de schim zich weder losmaken van het omringende duister; hoewel het onmogelijk was, zijn grootte of geslacht te onderscheiden, maakte zij uit het luide, moeilijke ademhalen op, dat de dief een man was.

Hij leek behoedzaam op het huis toe te gaan, ongetwijfeld met het voornemen een der onderste vensters op te schuiven, en zij be kroop hem met een pas ontwaakt instinct, terwijl haar neusvleugels zich opensperden. Het oorspronkelijke besluit, haren man te dooden, had haar in het minst niet opgewonden: zelfs de hofmakerij van Dwight Rush had haar slechts vaag ontroerd, maar dit nachtelijk avontuur, het besluiten van een inbreker, het zoo dadelijk tegenover hem staan, met het bevel de handen op te steken, werpt een kort lichtschijnsel op de emotioneele oogenblikken, welke de fijnst-bewerktuigden doorleven.

Plotseling hoorde zij de stem van haar man. Hij naderde Elsinore Avenue door een van de naburige zijstraten, en zong met physiologische onderbrekingen „Tipperary”, een lied dat hij den laatsten tijd veel zong om zijn politieke mededinger, een Amerikaan van Duitsche afkomst en vreeselijk Duitsch in zijn sympathieën, het land op te jagen. Hij liep vlug, zooals topzware menschen dit soms plegen te doen.

Zij trok zich terug en hield zich gedekt. Als zij haar tegenwoordigheid bekend maakte, zou dit er slechts toe leiden dat de inbreker aan haar man in handen viel, en het essentieele slachtoffer aldus werd weggehouden van de tafel in de eetkamer.

Zij zag hoe de schim achter een boom wipte. Balfame verscheen bijna onmiddelijk daarna in het licht dat de straatlantaarn voor zijn tuinhek wierp. En toen leek het haar toe dat zij haar adem een levenstijd lang had ingehouden, voor haar ooren verdoofd werden door een luide knal, en haar oogen werden verblind door een lichtstraal, en zij David Balfame een eigenaardig geluid hoorde uiten, half kreun, half hik, en zij hem zich zag vastklemmen aan het hek, en vervolgens op den grond zinken.

Zij was er zich nauwelijks bewust van dat zij zelf hard liep, zij was er zich veel meer bewust van dat iemand anders hard wegliep, door den boomgaard en naar de schutting achter den tuin.

Uren later, naar het haar toeleek, was zij in de keuken bezig de deur achter zich te sluiten. Er was iets eigenaardigs in haar brein gebeurd, dat anders toch zóó gewend was aan een ordelijke denkwijze, dat het zelden een verkeerd koers aanwees.

Zij had onmiddelijk naar haar man hooren te loopen, en hier was zij nu in huis, wederom aandachtig luisterend. Het was een geluid dat zij gemeend had te hooren, dat haar bewust denken weder in evenwicht bracht. Zij ging naar de achtertrap, en riep luid: „Frieda!”

Er volgde geen antwoord.

„Frieda!” riep zij nogmaals. „Heb je niets gehoord? Ik dacht dat ik iemand hoorde probeeren om de achterdeur te openen.”

Nog geen antwoord.

En toen, terwijl zij de lippen optrok bij het denkbeeld, dat Frieda op Zaterdagavond al om acht uur zou thuiskomen, ging zij vlug naar de eetkamer, bracht het glas met de limonade naar de keuken, spoelde het flink om, en zette het weg.

Niet voordat zij haar kamer bereikte, viel het haar in, dat zij zich er van had hooren te vergewissen, of de sleutel van de achterdeur binnen of buiten in het slot stak.

Doch dit was enkel een voorbijgaande gedachte: er klonken luide en opgewonden stemmen buiten aan het hek. In een oogwenk verwisseld voor een kamerjapon, haar haar neergelaten en het venster opgeschoven.

„Wat is er?” Haar stem klonk kortaf doch een beetje bevreemd.

„Nou, 't is ernstig genoeg!” John Gifning's stem was rauw en gebroken.

„Kom maar niet hier. Je wilt toch niet zeggen dat je geen schot gehoord hebt?”

Twee of drie mannen liepen heen en weer dicht bij het huis. Een van hen bleef onder haar venster staan, en keek omhoog.

„'n Schot? 'n Schot? Ik hoorde — er springen zooveel autobanden — wat bedoel je? Wat is er? — Wie —?”

„Daar komt de lijkschouwer!” riep iemand uit de groep bij het hek.

„Lijkschouwer?”

Zij liep vlug naar beneden, wierp de voordeur open en liep snel naar het hek, terwijl haar achter haar aanwuide.

„Wie is het?” vroeg zij.

„Nou-nou!” Meneer Gifning hield haar tegen en vatte haar stevig bij den schouder. „U moet daar niet heengaan — en u moet niet zoo toegeven aan uw aandoening —”

Zij richtte zich trotsch op. „Ik heb nooit last van zenuwen. Wie is er voor mijn hek neergeschoten?”

„Nou,” zeide Gifning haastig, „je zult 't toch moeten weten. 't Is de arme Dave.”

Mevrouw Balfame richtte zich nog hooger op, en bleef een oogenblik bewegingloos staan; toen kwam de lijkschouwende dokter, een vriend van haar man, het pad af, en zeide zacht tegen Gifning: „Breng haar naar boven. We zullen hem naar binnen brengen. Hij is zoo zeker dood als wat.”

Meneer Gifning duwde haar zachtjes het pad op, terwijl de anderen het levenloze lichaam opbeurden en langzaam nakwamen. „Ga nu maar naar boven, en huil maar eens goed uit,” zeide hij. „Ik zal om de Gummacks telefoneeren; 't is vast dat 't r' toch eens van had moeten komen. Den laatsten tijd is 't in Dobton rumoerig toegegaan —”

„Je wilt toch niet zeggen dat hij in koelen bloede vermoord is?”

„Nou, 't lijkt er anders veel op; zelf heeft hij 't zeker niet gedaan. De verdomde lafaard zat in 't boschje. Natuurlijk is hij er vandoor gegaan, maar we zullen hem wel krijgen.”

Mevrouw Balfame ging langzaam de trap op, met gebogen hoofd, terwijl de zware, inerte massa, nog zoo kort geleden verafschuwd door zijn vrouw en verscheidene politici, op de sofa gelegd werd van de zitkamer welke veranderingen hem zoo geërgerd hadden.

Meneer Gifning telefoneerde naar den zwager van den doode, en vervolgens om de politie en den begrafenisondernemer.

Mevrouw Balfame ging zitten, en in afwachting van het onvermijdelijke bombardement harer afzondering door hare meer intieme vriendinnen. Reeds mengden zich schrillere stemmen onder de zwaardere klanken buiten op het gras en in de laan. Het nieuws scheen zich reeds met bliksemsnelheid van het eene einde van Elsinore tot het andere verspreid te hebben.

VII.

Mevrouw Balfame zat met mevrouw Battle, mevrouw Gifning, mevrouw Frew, haar schoonzuster mevrouw Gummack, en verscheidene andere vriendinnen in haar rustige slaapkamer. Het was een uur na den dood van David Balfame, en voor de zevende maal had zij het verhaal van het inpakken van haar man's valies gedaan, hoe zij het naar beneden had gebracht, toen naar haar kamer was teruggekeerd om zich te ontkleeden, en het lawaai buiten had gehoord. Ja, zij had wel een knal gehoord, maar Elsinore Avenue — springende banden —, natuurlijk, op dat oogenblik had zij niet verder gedacht. Neen, hij had niet geroepen — of zoo hij dit al gedaan had — haar venster was gesloten: 's nachts liet zij het raam open staan. Zij had een fleschje met vliegop van mevrouw Battle aangenomen, doch zat er kaarsrecht bij, en zag er versuft en verstijfd uit. Haar stem was uitdrukkingloos terwijl zij enkele feiten herhaalde om de nieuwsgierigheid van deze welmeenende vriendinnen te bevredigen, en even lusteloos luisterde zij naar de herhaling van Lottie Gifning's verhaal: omdat de nacht warmer was dan gewoonlijk, hadden zij en haar man en een paar vrienden die met den auto met hen thuisgekomen waren, nog een poosje voor de deur in den tuin gezeten, zij hadden Dave zingend Dwabarn Street hooren af komen: en een paar minuten later had het schot weerklonken. Natuurlijk waren de mannen er dadelijk heen geloopt, maar zijzelf was minstens tien minuten lang te angstig geweest om er heen te gaan. Een van de mannen liep naar den lijkschouwer; als „de arme Dave” nog niet dood was, wilden ze hem dadelijk ergens heen brengen waar hij op zijn gemak was. Mevrouw Balfame's houding was al wat haar zorgzame vriendinnen slechts hadden kunnen wenschen; hoewel zij tranen en emotioneele scènes evenzeer waardeerden als alle vrouwen, vonden zij er toch een voldoening in, dat hun mevrouw Balfame niet was als andere vrouwen; nog steeds betreurden zij haar toegeven aan haar gevoel in de Club, hoewel zij tegen hun wil er zich van bewust waren, dat zij er haar des te meer om waardeerden. En als zij tranen wenschten, dan zat daar Polly Gummack, die ze overvloedig vergoot om den broeder, voor wien, zooals zij zich nu verweet, zij steeds algeheele minachting had gekoesterd.

Beneden, binnen- en buitenshuis, was er een gedempt gezoem van stemmen. De politie was komen aanrennen in een auto, en had de amateur-detectives van het terrein verwijderd; men had hen boos hooren vragen, hoe de zotten na dit onzinnig bedrijf nog konden verwachten, dat de oorspronkelijke voetsporen zouden ontdekt worden.

Mevrouw Balfame had droevig het hoofd geschud. „Ze zullen niets vinden,” zeide ze. „Had ik het maar geweten, dan had ik hun kunnen zeggen dat ze uit den tuin bleven.”

„Wie denk je wel dat 't gedaan heeft?” Mevrouw Battle, die klein en gezet was en een corset tot aan haar knieën droeg, waggelde naar het raam, en stak het hoofd eruit, toen twee auto's de laan af kwamen vliegen. Zij hielden bij het hek stil, en even later kondigde mevrouw Battle aan: „De krantenlui uit New-York.”

„Nu al?” Mevrouw Balfame keek op de klok, en onderdrukte een geeuw. „'t Is zoowaar nauwelijks een uur geleden — —”

„O, over een jaar komen ze in tweedekkers. Nu, dit wil ik je wel zeggen, dat als onze arme agentjes den moordenaar niet ontdekken, zij het wel zullen doen. Zij zijn de beste speurhonden. Zij zullen een spoor vinden of er een verzinnen, net als een spin zijn web uit z'n achterlijf — —”

Mevrouw Cummack viel haar in de rede: „Sam is er van overtuigd, dat het de oude Dutch is. Hij is met den veldwachter naar Dobton toe.”

Dobton, de districtshoofdplaats, en het middenpunt van het politieke leven van het district Brabant, en met de verschillende „steden” per lokaal en telefoon nauw verbonden, was de woonplaats van meneer Konrad Kraus, meer bekend onder den naam van „de oude Dutch”. Hij huisde achter zijn bloeiend drinklokaal, hetwelk het hoofdkwartier was van de Republikeinen der streek. David Balfame had het drinklokaal van den Ierschen Amerikaan gepatroniseerd, en, zooals het gerucht wilde, zelfs gefinancierd.

Er kwam nog een auto aanstuiven. „Ik geloof dat het Sam is; ja, hij is het,” riep mevrouw Battle.

Eenige oogenblikken later verscheen meneer Cummack op den drempel.

„Nog niks gevonden,” zei hij grommend. „De oude Dutch heeft zijn alibi volkomen bewezen. Hij heeft van zes uur af achter 't buffet gestaan. Nu moeten wij zien te ontdekken of hij misschien ook een ander gehuurd heeft om Dave dood te schieten; en we zijn ook nog anderen op 't spoor. De arme Dave had ook z'n vijanden.”

Hij zweeg even en keek onderzoekend naar zijn moede doch heldhaftige schoonzuster. Zijn eigen gelaat was bleek, en de walrussensnor, die hij uit het Westen had meegebracht, was niet enkel bedekt met stof, doch tevens met kleine vochtige eilandjes, gevormd door heimelijke tranen. Met dat fijne medegevoel en dat begrijpen, dat mannen hebben voor de tekortkomingen van andere mannen, en hetwelk dat der vrouwen verre overtreft, had hij van zijn onvolmaakte vriend gehouden, doch hij had een groote bewondering voor zijn schoonzuster, voor wie hij echter geen genegenheid koesterde en die hij ook niet beweerde te begrijpen. Hij kende haar in haar uitingen echter zoo goed als de beste, en zou zich diep teleurgesteld hebben gevoeld, zoo zij in dit uur der beproeving haar edele pose niet getrouw was gebleven. Enid Balfame was in Elsinore inderdaad bijna een legende, en zij kon zich in deze legende terugtrekken als in een fort, dat feitelijk onneembaar was.

„Zeg 's, Enid,” zeide hij aarzelend, „die verslaggevers — die lui uit New-York, de lui hier vandaan durfden 't niet te vragen — zouden je graag willen interviewen. Wat wil je?”

Mevrouw Balfame wendde enkel het trotsche hoofd naar hem om, en keek hem met ijskoude verachting aan. „Ben jij niet goed wijs of zij?”

„Nou, van hun standpunt is 't nog zoo mal niet. Zie je, zij moeten iederen morgen een paar kolommen vol schrijven, en d'r kan niets halen bij een kersverse misdaad met een geheim eraan vast. Tot dusver zijn ze nog niet veel anders te weten gekomen dan het feit, dat de arme Dave voor zijn eigen tuinhek is neergeschoten, waarschijnlijk door iemand, die zich in het boschje verdekt had opgesteld. Een onderhoud met een bedroefde weduwe zou wat ze noemen „goeie copie” opleveren.”

„Zeg ze, dat ze onmiddellijk heengaan.”

Zij liet zich achterover in haar stoel vallen en sloot de oogen. Mevrouw Gifning schoot ijlings toem het fleschje met vluchtigzout.

„As ik jou was, zou ik ze toch maar ontvangen,” hield Cummack aan. „Ze blijven toch om het huis rondhangen tot je 't doet. Ze zijn fel op wat nieuws omtrent het geval; d'r is in geen maanden een moord begaan, evenmin als iets anders op ander gebied, en iedereen heeft meer dan genoeg van den oorlog. De Duitschers nemen in de morgenbladen een loopgraaf, en verliezen hem weer in de avondbladen — —”

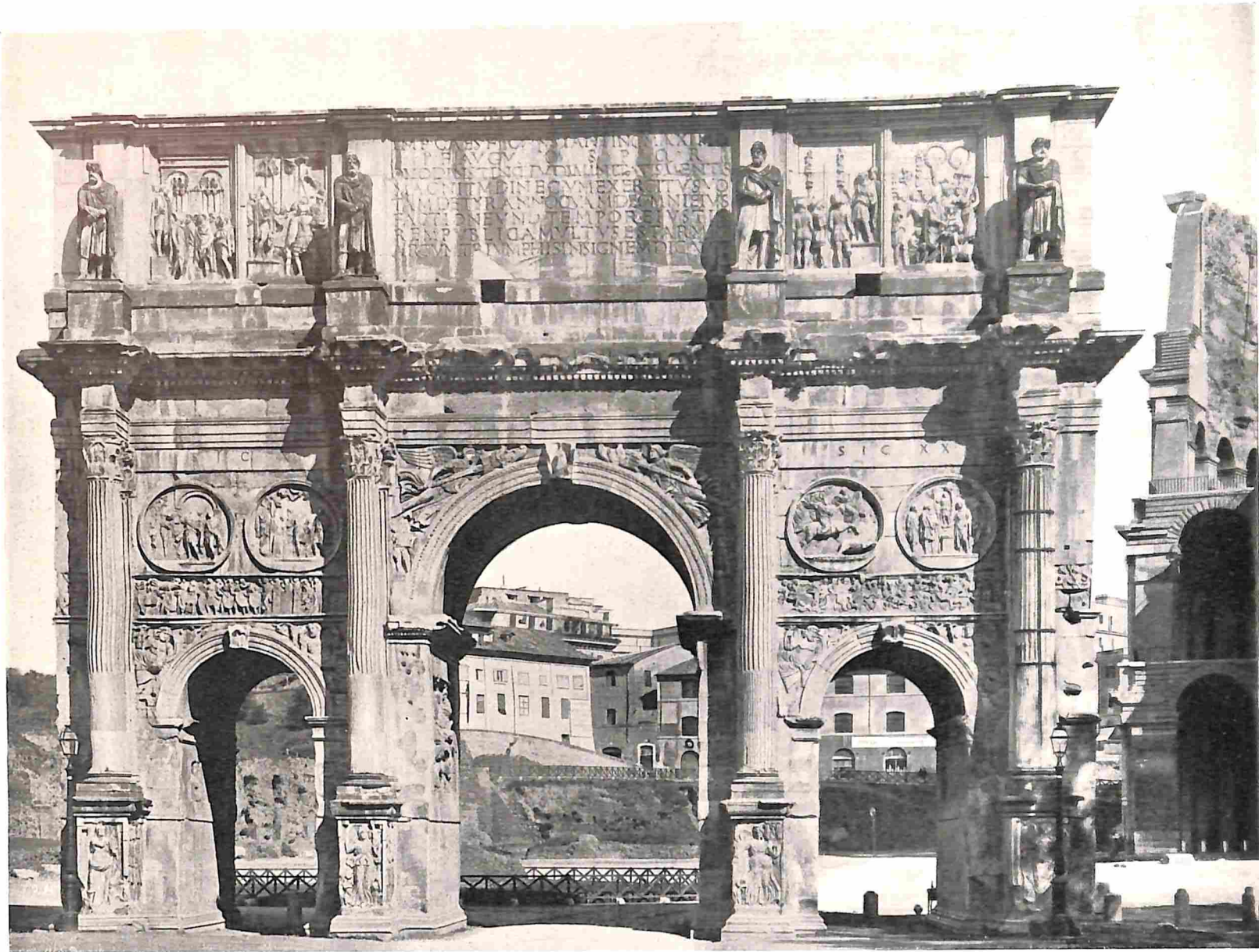
„Sam Cummack! Hoe durf je in oogenblikken als deze te schertsen?” Zijn vrouw liep op hem toe en probeerde hem de kamer uit te duwen, en de andere dames waren eveneens opgestaan en keken hem met slechts al te duidelijke verontwaardiging aan.

Plotseling sloeg mevrouw Cummack haar armen om hem heen en klopte hem op de kruin van zijn hoofd. Hij was in tranen uitgebarsten, en veegde zijn oogen met zijn mouw af. „Arme Dave!” snikte hij. „Ik ben d'r kapot van. Maar ik zal de lafbek die hem vermoord heeft, en die hem in de kracht van z'n leven heeft gedood, wel vinden, al moet ik er de laatste cent die ik heb, aan verspandereen.”

Mevrouw Balfame stond op en ging naar hem toe. Zij legde haar hand op zijn schouder. „Ik had nooit gedacht dat je zoo diep kon voelen, Sam,” zei ze zacht. „Ik ben ervan overtuigd, dat de laffe moordenaar zal gevat worden, en dat jij daarvan de eer zult hebben. Stuur die ongevoelige verslaggevers alsjeblijft weg.”

Meneer Cummack schudde het hoofd. „Je zou net zoo goed tegen de politie kunnen zeggen dat ze heen moesten gaan. Ze blijven hier rondhangen tot de vent in de gevangenis van Dobton zit en waarschijnlijk nog wel langer, want ze weten heel goed, dat het publiek een interview met de weduwe verlangt. Als ik jou was, ontving ik ze maar, Enid.”

„Neen, dat doe ik niet.” Mevrouw Balfame bracht de hand aan het hoofd en wankelde. „O, ik ben zoo moe! Wat 'n dag! O, wat wou ik graag dat Anna hier was!” (Wordt vervolgd).

TRIOMFEN EN TRIOMFBOGEN.

BOOG VAN KONSTANTIJN TE ROME, OPGERICHT IN 312 N. CHR. TER HERINNERING AAN ZIJN OVERWINNING OP DEN TYRAN MAXENTIUS. VOOR DEZEN BOOG ZIJN VERSCHILLENDE STUKKEN, VAN DEN TRAJANUS BOOG GENOMEN, GEBRUIKT.

TRIOMFEN EN TRIOMFBOGEN.

RUWE kracht en geweld, aangewend ten dienste van staat, gemeenschap, stand of kaste, hebben, vooral als stoffelijke voordeelen het gevolg waren, ten allen tijde aanhang en bewondering gevonden. Uitbreiding van grenzen, aanhechting van grondgebied, overwinning van een volk, ook al waren de beginselen van recht en menschelijkheid met voeten getreden, werden goedgekeurd en geprezen, als de nationale trots maar bevredigd en door de veroveringen eigendommen van den overwonnenen in 't bezit van den overwinnaar overgingen. Juist de nationale eervucht en zelfoverschatting, welke zoo dikwijls ten onrechte verzucht worden met zeer gerechtvaardigde vaderlandsliefde, die in haar zuivere wezen niet veroveringszuchtig zijn kan, werden aangevoerd ter vergoelijking van de hebzucht, welke zich onmeedoogend ten koste van leven en bezit van andere volkeren botviert.

Waar de juichkreten van den overwinnaar zich verhieven daar stegen elders de smartkreten van den overwonnenen op, de vreugdevuren en lichten van het zegevierend volk beteekenden de platgebrande woningen van het ten ondergebrachte, tempels, paleizen, gedenkteekenen, triomfbogen, voor den overwinnaar gesticht of opgericht, beduidden de verwoesting van de haardsteden van den overwonnenen en diens jammer en ellende. De wereld zou heel wat minder rijk zijn aan gedenkteekenen voor zegevierende veldheeren, indien die alleen dan opgericht waren voor hen, wanneer zij oorlog gevoerd hadden om het grondgebied van het vaderland tegen een veroveringszuchtigen vijand te verdedigen. Moesten alleen voor mannen, die het volk waartoe zij behoorden tegen een ongerechtvaardigden aanval beschermden, eerezuilen en eerekteekenen opgericht worden, dan zouden van de bestaande thans heel wat moeten verdwijnen, want tot „eere” strekken zij dikwijls noch den overwinnaar noch de natie waaruit hij voortkwam.

Het felstrijemende veroordeelend woord van den bekenden Franschen geschiedschrijver H. Martin, dat de triomfbogen beroemde gedenkteekenen van gewelddaden zijn, is in vele gevallen dan ook van toepassing en verdiend. Behalve dat de triomfbogen als een opwekkende prikkeling van de eigenliefde zijn bedoeld en eene opwekking tot de beoefening van de krijgsmansdeugden, zooals de overwinnaar die bezat voor wien de boog werd opgericht, hebben zij ook de zinnebeeldige beteekenis,

dat wie er onder door gaat gedwongen is zich te bukken voor de macht en den wil van den triumphator en van het volk dat met hem de zege bevocht.

Die beteekenis is wel enigszins op den achtergrond geraakt, doordat niemand zich meer behoeft te bukken die door den hoogen doorgang van den boog gaat, en omdat, toen de zegetochten grootscher en luisterrijker werden, men zich niet meer vergenoegen kon met lage doorgangen, terwijl ook de triumphator en zijne onderbevelhebbers en soldaten, die mede de overwinning bevochten hadden, zich slecht konden verlagen om in gebukte houding onder een boog door te gaan. Want zou ook het zegevierend leger dat hebben moeten doen, dan zou het ook geene vernedering voor de meegevoerde gevangenen hebben beteekend, en die hun te laten voelen was toch de bedoeling. De Aequi, die overwonnen waren door Lucius Quinctius, Cincinnatus genoemd om zijne gekrulde haren, moesten onder het juk door trekken, dat bestond uit twee in den grond gestoken speren waarop een derde lag, als teken en bewijs, dat zij aan het Romeinsche volk onderworpen waren, welke gewoonte wij later ook bij andere stammen en volkeren terug vinden. Toen Pontius Herennius, de aanvoerder der Samieten, de Romeinen onder de consuls Spurius Postumius, en Titus Viturius in de Caudinische bergpassen had gelokt en hen daar had ingesloten en tot overgave gedwongen, moest het Romeinsche leger de vernedering ondergaan onder het juk door te trekken, welke als een zoo groote smaad geacht werd, dat de Romeinen zonder bevel van de overheid uit eigen beweging rouwmoest het Romeinsche leger lijden, dat onder Aulus Postumius in 111 v. Chr een geweldige nederlaag leed tegen den Numidischen Koning Jugurtha.

Die gewoonte zal wel de allereerste aanleiding zijn geweest tot het stichten van triomfbogen, waartoe vanzelf de triomftochten het hunne bijdroegen. In den triomfboog werd de hulding, het eerbewijs voor den overwinnaar, en de vernedering van het overwonnen en onderworpen volk vereenigd. De triumphator kon door de meegevoerde gevangenen en den behaalden buit de bewondering en hulde afdwingen, terwijl de burgers, die hem die hulde brachten, nog eens getuige konden zijn van de vernedering van de overwonnenen, waardoor de nationale zelfverheffing gesterkt werd.

TRIOMFEN EN TRIOMFBOGEN.

BOOG VAN SEPTIMIUS SEVERUS, IN 203 N. CHR. AAN HEM EN ZIJN ZONEN GETA EN CARACALLA GEWIJD, NAAR AANLEIDING VAN DE OP DE PARTHEN BEHAALDE ZEGE. IN 212 WERD DE NAAM VAN GETA UITGEBEITELD, NA DIENS VERMOORDING DOOR ZIJN BROEDER CARACALLA.

Een der eerste triomftochten was die welke Cincinnatus hield na zijne overwinning op de Aequi. Vooraan liepen hunne gevangen aanvoerders, daarachter kwamen de militaire standaards en Cincinnatus in zijn zegewagen, dan volgde het leger met den behaalden buit. Voor ieder huis stond een gedekte tafel, waarvan de soldaten de etenswaren welke hun leken, vrijelijk konden nemen, zij zongen liederen ter eere van den overwinnaar en de overwinning. Cincinnatus ontving vele eerbewijzen, waardoor echter zijn eenvoudige aard niet aangetast werd. Hij legde het dictatorschap neer, en vertrok weer naar zijn boerderij aan den Tiber, waar hij weer tot de levenswijze van den boer, die zelf zijn land bewerkt, terugkeerde.

Welk een verschil met dezen eenvoudigen boeren-generaal en latere trotsche overwinnaars met hun bijna onverzadelijke veroverings- en heerszucht, en welk een onderscheid tusschen den zegetocht van een Cincinnatus en dien van een Aemilius Paulus, van een Pompejus Scipio en Caesar, een Domitianus en Konstantijn. Hier de eenvoud en de fierheid van den man, die als hij het Romeinsche volk heeft behoed tegen de aanvallen van de Aequi en dat zijne diensten niet meer noodig heeft, geen misbruik maakt van de vereering, hem door het volk betoond, en zijne landelijke bezigheden weer opvat, na de hoogste macht in handen gehad te hebben, daar overwinnaars, die dikwijls om hun eigen roem te verhoogen oorlogen voerden, en geld en bloed der Romeinen verspilden, om, als zij de kans daartoe zagen, zich zelf met de hoogste macht te bekleeden en die menigmaal te misbruiken.

Ook in de triomftochten weerspiegelt zich de grootheid en de luister van het oude Rome, de geweldige macht van het wereldrijk, van zijn heerschers, en van zijn soldaten en veldheeren die het schraagden, van zijne ontanding, en wegwijning, van zijne verweekeling en verval. Dat zal ook blijken uit de beschrijving welke ik van eenige zegetochten, op verschillende tijdstippen gehouden, zal geven. In bijna geen staat ter wereld was ook de heerschappij van het zwaard zoo groot, en zoo geducht door de strenge tucht, de gedachte en de overtuiging, dat de oorlog een volkomen geoorloofd middel was ter versterking en vergrooing van den staat, ook al ging dat ten koste van andere volkeren. Dat doel heiligde

het verschrikkelijke middel dat een tweestrijdend zwaard is gebleken, en mede Rome's ondergang heeft bewerkt.

Ook voor andere volkeren hebben deze opvattingen aantrekkelijkheid gehad, ook zij richtten in navolging van de Romeinen triomfbogen op. Ook bij hen of bij hunne heerschers een streven naar de wereldmacht. Napoleon I, die zich gaarne bij de Romeinsche keizers vergeleek, is van de navolgers zeker wel de geniaalste.

In den laatsten tijd was het weer het Duitsche Keizerrijk, waarin in vele opzichten het oude Rome als wedergeboren scheen; ook daar een militaire stand, die grooten invloed uitoefende op het staatsbestuur, gesteund door de jonkerpartij, de ridderboeren, een volkomen opgaan van het individu in het staatswezen, dezelfde soort opvattingen omtrent de plichten van den enkelen persoon, den eenling, tegenover den staat, de zucht naar stoffelijke voordeelen, ter bevrediging waarvoor de oorlog, als nuttig en noodig aangeprezen wordt.

Wat oppervlakkig beschouwd als ^{*} ^{*} ^{*} van echt Romeinschen aard en zeden is, blijkt dat bij nader bezien niet. Evenals b.v. de teekenen van de koninklijke waardigheid, de wichelarij, en de spelen in den circus, hadden de Romeinen ook de luisterrijke triomftochten van de zegevierende veldheeren, van de Etruriërs overgenomen. Die tochten hadden een gewrongen ceremonieel karakter; men denke niet, dat zij steeds de uiting van spontane hulde aan de overwinnenden waren. Neen, er waren bepaalde voorwaarden, welke vervuld moesten zijn, vóór de tocht werd toegestaan en zekere regelen, waaraan ook de overwinnaar zich moest houden.

Een triomftocht mocht alleen hij houden, die door bestorming plaatsen had ingenomen, gevangenen had gemaakt en minstens 5000 vijanden had gedood, zij het dan ook niet door eigen hand.

Reeds hieruit blijkt, welk een eereplaats de ruwe kracht toen innam. In den eersten tijd, toen de Romeinen nog een landbouwend volk waren, dat nog niet vermilitariseerd was, waren de triomftochten eenvoudig. Doch later, toen de macht van Rome wies, de landbouwers en herders trotsche veroveraars werden, en rijke volkeren ten onder gebracht hadden, toen kregen ook de zegetochten een veel luisterrijker aanzien.

Als de voorbereidingen getroffen waren, en de dag, waarop de tocht zou gehouden worden, was vastgesteld door den Senaat, kleedde zich de triumphator met het triomfkleed, de purperen toga palmata, rijk bewerkt met goud. De triumphator mocht voor den zegetocht de stad niet betreden. Reeds vroeg waren duizenden uit de stad gestroomd en ook van elders gekomen om daarbij tegenwoordig te zijn. Het eerst werd de buit, welke voor de soldaten bestemd was, onder deze verdeeld, en daarna vertrok de stoet van het veld, gewijd aan den oorlogsgod Mars. Een betere plaats had daarvoor niet kunnen uitgekozen worden, immers, hij had de Romeinen voor een nederlaag beschermd, en hen sterk en koelbloedig gemaakt bij het bevechten der overwinning. Door een triomfboog of poort kwam de stoet Rome binnen en bewoog zich op de via Sacra voorbij het circus van Maximius naar het Forum Romanum, om den tempel van Jupiter Capitolinus heen. Voor den stoet gingen de senators die den overwinnaar en de troepen aan de poorten der stad hadden ontvangen en ze Rome binnenleidden. De stoet zelf werd geopend door trompetters die voor de wagens uitgingen, waarop de veroverde zegeteekens en kunstwerken zich bevonden, en zoo waren geschikt en neêrgezet dat ze goed zichtbaar waren voor de bewonderende menigte, die zich daaraan kon vergapen. Op borden, geplaatst op lange staken, was vermeld de hoeveelheid en de waarde van den buit. Hierop

volgden karren, waarop de veroverde steden en vestingen voorgesteld waren door beelden en afbeeldingen van hout, was, ivoor, goud of zilver; in groote letters las men vermelding van de veldslagen, aanvallen, bestormingen; vreemde, liefst onbekende beesten uit de veroverde gebieden werden ook meêgevoerd. Dit was natuurlijk alles erop berekend om een indruk te wekken van de krachtige oorlogvoering, waardoor de buit in de macht van den overwinnaar was geraakt, en den Romeinen getoond kon worden.

Fluitspelers kwamen dan, die voor den witten os, het offerdier, uitliepen, — de bloeddorstige oorlogsgod was nog lang niet verzadigd, — daarachter en omheen liepen de priesters en hun helpers, met alles wat voor de offering noodig was.

Dan kwam een deel van den stoet, wel het treurigste en jammerlijkste beeld in die omgeving van flonkerend goud, fiere krijgers, gejuich en gejubel: de veroverde wapens en standaarden met de gevangenen, vorsten en generaals, officieren en soldaten, allen met ketenen beladen, een deerniswekkend schouwspel dikwijls, dat echter den Romeinen het hart van trots deed zwellen en geen medelijden inboezemde. De lictoren van den zegevierenden bevelhebber volgden, en eerst dan kwam de wagen, door vier paarden getrokken, van den triumphator, waarnaar alle halzen zich uitrekten, alle blikken zich richtten, alle juichkreten heen gingen. De triumphator, het voorhoofd met den lauwerkrans omwonden,

stond op den wagen en blikte trotsch neêr op de hem toejuichende menigte, een slaaf hield een gouden kroon boven zijn hoofd, zijne vrouw had een lauwertak in de hand, zijn jongste kinderen stonden dicht bij hem, zijn oudste vergezelden hem te paard. Een ijzeren ring, zooals de slaven droegen, moest hij ook dragen, om hem er aan te herinneren, dat hij zich niet mocht verhoovaardigen. Soms bevond zich, dicht in zijne nabijheid, een slaaf die hem nu en dan toeriep „denk aan 't verleden en herinner U dat gij mensch zijt.” Vermaningen die, zooals de laatste, als een hoon van den moord en de verwoesting, tegen de menschheid, klonken, en overigens ook niet veel kunnen uitwerken, als juist alles gedaan wordt, om een mensch hoovaardig te maken, als die dat niet reeds was.

De triumphator werd gevolgd door onderbevelhebbers, legaten, tribunen, ridders te paard, met lauwerkransen om 't hoofd gewonden en lauwertakken in de hand. Zij, die bijzondere eere teekens ontvingen, toonden die, en wedijverden in loftuitingen op den overwinnaar. Evenwel moesten zij zich ook spotternijen en min of meer kwetsende toespelingen laten aanleunen, want dien dag waren die niet verboden en er mocht daarvoor niet gestraft worden. De stoet werd gesloten door een korps van een der legioenen. Bij den tempel van Jupiter Capitolinus aangekomen, ging de triumphator dien binnen, zette zijn kroon op het hoofd van het godsbeeld, dat hetzelfde kleed als de triumphator droeg en waarvan het gezicht rood geverfd was, waarin het zinnebeeld van het voor hem gestorte bloed kon gezien worden. De triumphator bad tot hem en de beschermende goden, en liet een aantal dieren offeren. Een luisterrijke feestmaaltijd vereenigde den overwinnaar, bevelhebbers, aanzienlijke personen en hoogaardigheidsbekleeders. Terwijl echter de beker lustig rond ging en de wijn stroomde, vlood het bloed der gevangenen, die nog denzelfden dag werden omgebracht, zij die in leven bleven werden als slaaf verkocht . . . Met groote praal

TRIOMFEN EN TRIOMFEOGEN.

DE TRIOMFBOOG TE ORANGE, DOOR RAYMOND DES BEAUX TOT EEN VERSTERKT KASTEEL GEMAAKT, DOCH LATER WEER IN ZIJN OUDE GEDAANTE HERSTELD. HET IS NIET ZEKER WANNEER DE BOOG IS OPGERICHT EN EVENMIN VOOR WIEN. VOLGENS DE EENE LEZING IS HIJ AAN GERMANICUS, VOLGENS DE ANDERE AAN AUGUSTUS EN VOLGENS EEN DERDE AAN CAIUS MARIUS GEWIJD.

TRIOMFEN EN TRIOMFBOGEN.

DE PORTA AUREA, TRIOMFBOOG TE POLA, OPGERICHT DOOR DE SERGIËRS, WAARSCHIJNLIJK VOOR DE KEIZERS SEPTIMIUS SEVERUS EN CARACALLA IN HET LAATST DERTWEEDE EEUW NA CHRISTUS, UIT DANK VOOR WAT DE EERSTE IN ZIJN STADHOUDERSCHAP VOOR ILLYRIË GEDAAN HEEFT.

werd hij teruggeleid, en kreeg het voorrecht bij tooneelvoorstellingen en spelen met den lauwerkrans op het hoofd te verschijnen en op een ivoren zetel plaats te nemen. Caesar legde den krans nooit af, omdat die naar men zegt zijne kaalhoofdigheid verborg. Bovendien werd de overwinnaar iederen keer, dat hij van een gastmaal terugkeerde, met fakkels naar huis geleid, terwijl fluitspelers voorop gingen. Dit werd b.v. toegestaan aan Diulus, die de Carthaagsche vloot versloeg, niet door zijn zee-mansschap, want de Romeinen waren geen zeevaarders, doch in hoofdzaak door een brug van af zijn eigen schepen op die der Carthagers neer te laten, waarop de Romeinsche soldaten over de aldus verkregen verbinding heen stormden en de bemanning neer stootten.

* * *
De triomftochten zelf zijn ouder dan de bogen; deze werden eerst later opgericht. Oorspronkelijk werden zij weer afgebroken nadat zij verrezen waren, doch later bleven zij staan; zij waren een te schoone herinnering aan de overwinningen der Romeinen. De trots van en de vleierijen voor de overwinnaars was daar ook niet vreemd aan; zoo leest men op den boog, voor Titus Vespasianus opgericht, duidelijk, dat deze aan den goddelijken Titus is gewijd. Zoover bekend is zijn de allereerste bogen voor Scipio Africanus en Fabius Maximus opgericht, de twee Romeinen, die, de eerste door zijne stoutmoedigheid en krijgskunst, de tweede door zijn dralen en overleg, Rome hadden gered voor de verovering, door Hannibal beoogd, en Cathago ten slotte schatplichtig hadden gemaakt. Terwijl aan den draler Cunctator wat eerst een spotnaam was doch later een eernaam werd, een graskrans door zijne soldaten werd gegeven als teeken van en hulde voor de redding van het leger, kreeg Scipio gedenkteekenen op het Forum en het kapitol. Door zijn toedoen waren groote schatten uit den behaalden buit naar Rome gevloeid; niet minder dan 15000 talenten, ongeveer 38 miljoen gulden van onze munt, had hij in de schatkist gestort.

Voortaan zou de oorlog als levenselement het bestaan en de staatkundige verhoudingen der Romeinen uitmaken en bepalen, en hen brengen tot de wereldheerschappij, doch hen ook later doen verzwakken en dalen, totdat de barbaren, door hen gewapend en onderwezen, de erfenis van het wereldrijk aan zich zouden trekken. De triomf van Scipio beduidde de zege van het ruwe geweld, over verstand en gemoed; bloed en staal, dat zullen de stoffen zijn waarmede het groote Romeinsche wereldrijk aaneengesmeed wordt, en waardoor voornamelijk het uiteen zal vallen.

De Romeinen, niet langer dus tevreden met alleen oorlog, te voeren, als zij zich moesten verdedigen of om hun macht in Italië hechter te vestigen, mengden zich in de bloedige geschillen welke Griekenland en Macedonië verscheurden. Zij kwamen om de Griekse steden te verlossen van den Macedonischen euvelmoed en de onderdrukking. In waarheid was het niet dáárom te doen doch om de macht van het Romeinsche rijk uit te breiden. De

Griekse steden, die door Aemilius Paulus bevrijd waren, hadden hem 400 gouden kronen geschonken, welke achter Perseus, den overwonnen Macedonischen koning, gedragen werden, toen de overwinnaar zijn triomftocht binnen Rome hield, die luisterrijker was dan alle vorige, en drie dagen duurde. Den eersten dag werden op 250 wagens de kunstschaten, den Hellenen ontfroefd, door de straten gevoerd, den tweeden dag werden op de wagens de buit gemaakte wapens en wapenrustingen rondgevoerd, waarachter 3000 mannen gingen met 750 open schalen waarop het buitgemaakte gemunte zilvergeld lag, en het geroofde zilveren vaatwerk. Den derden dag openden 120 prachtige offerdieren met kransen en linten versierd en vergulde horens den stoet, daarachter liepen jongelingen met het offergereedschap, dan kwamen mannen die 77 schalen droegen, waarin de buitgemaakte goudstukken lagen, achter hen werd een groote gouden offerschaal, met het koning Perseus ontnomen gouden vaatwerk, gedragen. Een wagen met den diadeem van den overwonnen vorst volgde, waarachter hij zelf met zijne kinderen liep en de spottereien van het volk moest aanhooren dat zich langs den weg had geschaard.

Eerst daarna kwam de prachtige zegewagen van den triumphant, met het zegepralende leger. De soldaten die hem nog niet konden vergeven, dat zijn strenge tucht hen belet had nog meer te rooven, dan zij reeds gedaan hadden, zongen af en toe spottelieden op hem, waartegen hij zich niet kon verzetten.

Rome had zich weer verrijkt met de een ander volk ontnomen schatten, welke het dus niet verkregen had door eerlijken arbeid, of ondernemingsgeest op het gebied van handel, nijverheid en landbouw. Niet minder dan 17 miljoen gulden naar onze munt was de Romeinsche schatkist rijker geworden.

In dezen tijd begon de Griekse beschaving sterk in het Romeinsche rijk door te dringen. De Griekse taal werd naast de Romeinsche op de scholen geleerd door Griekse slaven, degeen die voor echt beschaafd wilde doorgaan moest die kunnen spreken en schrijven, de Griekse wijsgeeren, wetten en staatsinstellingen werden ijverig bestudeerd, Grieken hadden de tooneelspelen ingevoerd en de kunst was deels Grieksch. Voortbrengsels van de Griekse kunst, welke na overwinningen naar Rome gevoerd werden, sierden tempels, straten en gebouwen. De bewoners wedijverden in het opstellen van Griekse kunstvoorwerpen in hunne huizen. En toen er geen meer van den geroofden buit over waren, en er nog vele liefhebbers voor waren, toen liet men Griekse kunstenaars naar Rome komen om nieuwe kunstgewrochten te maken. Zoo zegevierde het Helleensche genie en de beschaving over de Romeinsche ruwe kracht en geweld, en zoo lag in de triomftochten van een Aemilius Paulus feitelijk de betekenis besloten, dat de Griekse fijne smaak en geest over den overwinnaar zouden triomfeeren.

(Slot volgt).

G. WIJGMANS.

TRIOMFEN EN TRIOMFBOGEN.

DE BOOG VAN DRUSUS TE ROME, OPGERICHT BIJ HET BEGIN ONZER JAARTELLING VOOR CLAUDIUS DRUSUS NAAR AANLEIDING VAN ZIJNE OVERWINNING OP DE GERMANEN.

LEEUWENTEMMEN.

Een bekende truc der leeuwentemmen is zich in te smeren met een chloroform-paeparaat. De leeuwen schijnen de lucht daarvan te houden voor die van dood aas en leggen genoeg afkeer daarvan aan den dag om hun tanden niet in het vleesch van een aldus riekend wezen te zetten. Ook zal een leeuw, na vooraf zijn gebit bezeerd te hebben aan een voorwerp van een bepaalde, sprekende kleur, alle voorwerpen mijden, welke dezelfde kleur vertoonen en ook menschen, in diezelfde kleur gekleed, versmaden.

Van deze laatste gewoonte der dieren uit het kattengeslacht kennen we een staaltje uit eigen ervaring. We plaagden n.l. onze kat eens door het dier wreedaardiglijk wat sap uit een versche sinaasappelschil in de oogen te spritsen. Weken daarna was het vertoonen van een sinaasappelschilletje nog voldoende om poes op de vlucht te jagen en zelfs een snipper fel oranjekleurig papier, plots aan het dier getoond, deed het wantrouwig terugdeinzen en een goed heenkomen zoeken. Dit aan het adres van hen, die betwijfelen of dierenoogen kleuren waarnemen en herkennen.

G.

'T ZANGLIJSTERLIED.

Hoch oben von dem Eichenast
Eine bunte Meise läutet
Ein frohes Lied, ein helles Lied,
Ich weisz auch, was es bedeutet.

Es schmilzt der Schnee, es kommt das Gras,
Die Blumen werden blühen,
Es wird die ganze weite Welt
In Frühlingsfarben glühen.

Die Meise läutet den Frühling ein,
Ich hab es schon lange vernommen,
Er ist zu mir bei Eis und Schnee
Mit Singen und Klingen gekommen...

H. Löns.

DE pimpelmees was het eigenlijk geweest, die het eerst de vroege lente aangekondigd had, al was haast geen mensch daarbij geweest. Op een blanken Februaaridag vloog zij heel anders als 's winters door 't hout. Als een blauwe vlinder fladderde zij opgeruimd tusschen de rossige pijnboomstammen, die als gepoetst messing blonken in den helderen zonneschijn, zoodat het een kleurspel werd in rood en blauw en geel en groen. Toen ging de kleine vogel aan den boschrand op een hazelaarstak zitten, die heelemaal vol met gouden, bengelende katjes hing en probeerde het lied, dat zij sinds den vorigen zomer verleerd had. Eerst klonk het nog wat stumperig en onbeholpen, maar elke tien minuten won de voordracht in klankenschoonheid, en parelend rolden de fijne geluidjes door 't sparrebosch, net als enkele weken geleden, toen er in de verte een arreslee door de sneeuw schoof en haar belletjes als tastbaar zilver door 't hout rinkelden.

Eerlijk gezegd, had in October en November de zon vaak genoeg warmer geschenen, als op den Sprokkelmaand-middag, die

het pimpeltje allerlei gedachten aan 't vorige voorjaar bijbracht, welke zij met vlucht en stem vertolkte, en vaak genoeg ook was het weer net zoo mooi geweest als nu, zonder dat de mees er zich om had bekommerd.

Doch nu de zon zoo lekker verwarmde en de lucht zoo lauw en week aanvoelde, nu was het allereerste voorjaarsweer gekomen en de kleine pimpelmees zat er op zijn hazelnoottwijg en zingend en twinkelend, luidde zij de lente in op hare wijs.

Wel kwam nogeens 'n ruwe, koude week, waarin 't ganschelijk niet op voorjaar leek, maar na killen regen en klamme sneeuw volgde toch steeds weer zonneschijn en elken dag zongen en lokten er méér meezen in 't hout, dat te knoppen en te botten begon. Des winterkoning's zang, die heel den winter had voortgeduurd, werd dubbel zoo mooi, klein-heggerienken deed bescheiden mee en de blauwe boomklever rutschte onder lange, heldere fluittonen langs de bronzen stammen op-neer, neer-op...

Al dat gedoe bracht de zanglijster, die op 't gazon van het park rondsnuffelde, tot nadenken. Zij vloog op de aucuba, stak den donkerbruinen snavel in de lucht, bezon zich even en stak eerst langzaam en voorzichtig, daarna wat manmoediger van wal met haar gezang. Toen in het najaar de zon af en toe heel mooi geschenen had, en 't wel op 'n lentedag leek, had zij ook wel eens haar lied gerepeteerd, doch dat ging toch maar zoo'n beetje uit herinnering en de voordracht was daarnaar geweest. Thans echter wist zij een lied voort te brengen, dat al heel wat beter klonk, ook al waren de tonen nog wat onzeker.

Tü-tü-tü stamelde zij stotterend, en daarna kwam er een poos niets, totdat de winterkoning uitdagend zijn wekkertje ratelend liet afloopen. Die vlotte voordracht maakte haar ijverzuchtig. Zij vloog op de hangende takken van den treuresch, die laag over de gracht bogen en begon opnieuw: tü-tü-tü... tü-tü. Tevreden over de vordering tracteerde zij zich in 't gazon op een regenworm en meende al aardig goed op stem te zijn. Maar omdat de zon zoo mooi scheen en er zoo'n lauwe voorjaarswind door 't bottende struweel waaide, werd het haar toch te machtig en toen zij de koolmeezen in de siersparretjes zoo lustig hoorde rinkinkelen met de zilveren schelletjes, gaf zij zich nog eens een extra moeite. En ziet, haar lied begon al op wat lentepoezie te lijken, 't paste in zijn onvolkomenheid bij de crocusjes, de hyacinthen en de gouden hazelnoot-poesjes. Den menschen, die door 't park kwamen, ontging het in zijn bescheiden vertoon.

Nu wordt het elken dag anders buiten. Overal vertoont zich leven, kleur en beweging, het groent en spruit over alle boomen en struiken. Komt men thans wat uit de buurt van menschelijk bedrijf, dan is er nog veel meer te zien en te hooren dan in 't stadspark.

Daar heeft middelerwijl de zanglijster zijn repetities gestaakt en een lied vol klankenschoon en jubel groeide er uit voort.

Niet slechts in den morgenstond, doch ook des avonds en niet zelden ook op den dag zingen alle verwanten — er wonen er zeer vele in 't park en de aangrenzende tuinen — hun hoogste lied, en de menschen, die van de eersteling niets hoorden, steken nu het hoofd luisterend op en ik hoor hoe de eene bakvisch, tennisracket

onder den arm, tot haar vriendin leeraart: „Kitty, hoor je de nachtegaal al, kind!" En Kitty hoort den „nachtegaal", en verwacht nu ook al gauw de andere delicatessen: zomeravonden, rozenbloei en wat een bakvisch-gemoed meer kan behagen.

Doch in den hoogen abeel zit, heelemaal in 't topje op een dooden tak, welke als een dorre, verkromde arm naar omhoog reikt, de zanglijster naar de dalende zon te kijken. De bruin bestippelde breede borst gaat op en neer en de keelveertjes trillen mee, nu hij zich uit in een wilden, juichenden zang, die het halve park vult met voorjaarsstemming. Harts-tochtelijk haast klinkt zijn opgewonden piriët, piriët, piriët en dan komt de wat kalmere slotrijm, die, nauw beëindigd, alweer door een nieuwe, niet minder vurige uitbarsting wordt gevolgd. Tot laat in den avond, als de schemering onder de boomen hangt en de eerste paartjes gearmd over de paden slenteren, musicceert hij uit den treure, zingt, tot maan en sterren aan 't blauwfluweelen firmament staan.

„Sjög, Kaerel, hour-je de nachtegaal, vint" informeert de blonde Jordaanmeid bij haar geuniformden vrijer. Maar Kaerel bekommert zich niet om nachte-

TRIOMFEN EN TRIOMFBOGEN.

TRIOMFBOOG TE SAINT REMY, WAARSCHIJNLIJK OPGERICHT TER EERE VAN BRUTUS IN DE 2^E EEUW NA CHRISTUS.

ZANGLIJSTER.

galen en spiedt naar 'n nog onbezette bank, die 'm meer interesseert dan de „finkies”.

En van alle wandelaars weet er haast geen een te vertellen, welke vogel er toch elken avond zoo mooi en aanhoudend zingt in het park. Daarom heb ik den lezers van „Buiten” 't een en ander verteld over 't zanglijsterslied, dat de volgende drie maanden alom in stad en land te vernemen is en daarom meer bekendheid en waardij bij 't groote publiek diende te genieten, dan helaas het geval is.

A. B. WIGMAN.

De Hervormde Renaissancekerken in Nederland, als zelfstandig bouwwerk gesticht.

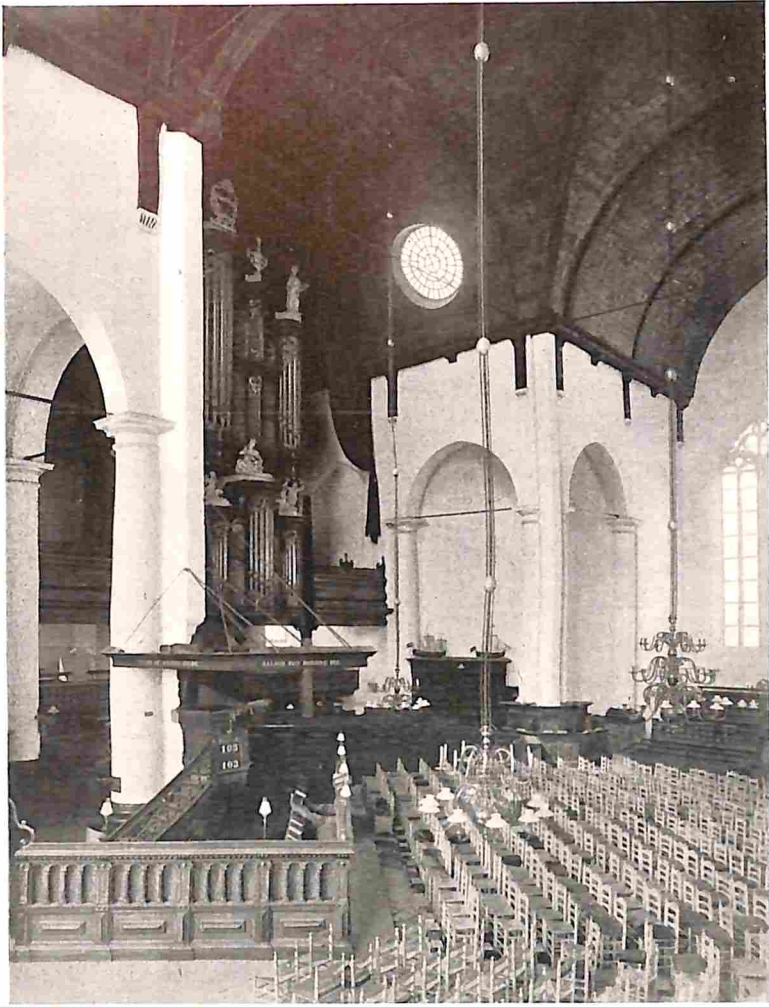
DE KERKEN VAN MAASSLUIS, DE VUURSICHE EN WOUBRUGGE.

HOOR, hoe ze keuvelen en redetwisten, de stoere gestalten, alle bouwmeesters uit Holland's gouden eeuw. Wij zien onder hen Jacob van Campen, Hendrik De Keyzer, Hendrik Jacob Staets, Daniël Stalpaert, Pieter Post, De Key, Drijffhout e.a.; maar aan 't hoofd van hen steekt De Keyzer uit, die opvalt door het krachtigst gebaar. Geen wonder, hij verdedigt zich tegen de aanvallen der architecten-tijdgenooten, die hem verwijten in zijn ontwerp der Zuiderkerk te Amsterdam (1603-1614), — de eerste Protestantsche kerk van grooteren omvang, — onjuiste beginselen te hebben ontwikkeld. Men ziet het dezen breeden gestalten aan, die allen door eene zekere uitgesproken rust, eenvoud en grootheid van leven worden gekenmerkt, — door Nietzsche noodzakelijke voorwaarden voor cultuur genoemd —, hoe vooral hij zijn pleidooi tracht te winnen. De Keyzer blijft op zijn stuk staan; de betoogen zijner vrienden laten hem koud; hij volgt zijn ingeslagen weg, niettegenstaande de waarschuwingen zijner makkers; ook voor zijn tweede ontwerp eener Protestantsche kerk, dat voor de Westerkerk (1620-1631) te Amsterdam, — waarvan de eerste steen in 1620 werd gelegd en waarvan hij den opbouw niet mocht beleven —, kiest De Keyzer (1565-1621) wederom den Basilicavorm, het langgestrekte gebouw, dat voor den hervormden eeredienst niet geschikt bleek te zijn. Maar men had mooi praten. De Keyzer stond voor een geheel *nieuw* vraagstuk, het bouwen van eene Protestantsche kerk, waarin als onbekende, maar eerste voorwaarde gold, het zien en verstaan van den prediker door alle toehoorders. Want in tegenstelling met den Katholieken eeredienst zou in de Protestantsche kerk meer door het oor dan wel door 't oog de geest godsdienstig gestemd worden. De Keyzer, zooals de meesten zijner tijdgenooten-bouwmeesters, verwijfde nog met zijne gedachten te zeer in de Middeleeuwen; zoo was het vrij natuurlijk, dat hij zich hield aan den grondvorm der Katholieke Kathedraal. Boven zijn tijd te staan is altijd moeilijk, en ook aan De Keyzer was dit blijkbaar niet gegeven. Het vinden van den juisten vorm eener kerk, het meest geschikt voor den Protestantischen eeredienst, werd in 't begin der zeventiende eeuw de groote vraag van den dag, toen na langen krijg met Spanje handel, scheepvaart en nijverheid begonnen op te bloeien. Het zelfbewuste, dat in de oude vaderlanders zich verjongde en krachtig ontwikkelde, wilde ook in den kerkbouw tot uiting komen; de behoefte aan eigen Godshuizen ontstond. En dit niet slechts te Amsterdam, meer of min over het geheele land. Om religieuse stemming te wekken in een voor den Protestantischen eeredienst het meest geschikte gebouw is de *kruisvorm* de verkieselijkste. Deze vorm is in de meeste nieuw gestichte zeventiende eeuwse Protestantsche kerken, welke *niet* gebouwd zijn op de grondslagen eener Middeleeuwsche kerk, gevolgd. De eerste kruiskerken zijn volgens den kunstvorscher en architect C. H. Peters, de kleine kruiskerk te Blokzijl (1606-1612) en de grootere, de Noorderkerk te Amsterdam (1620-1623). Terloops zij hier aangestipt, dat volgens Peters eene Protestantsche kerk, in koepelvorm, te Willemstad werd gesticht; zij werd in 1607 voltooid. Over het vinden van den voor Holland nieuwen vorm, den kruisvorm, zijn de geleerden het niet eens, evenmin over den

ontwerper van de eerste groote Protestantsche kerk, de Noorderkerk te Amsterdam. Daar volgens instructie alleen Hendrik De Keyzer met het maken van ontwerpen voor stadsgebouwen was belast en in „Architectura” uitdrukkelijk de Noorderkerk als een werk van De Keyzer is opgenomen, beweert A. W. Weissman, dat genoemde architect de bouwmeester dezer groote eerste Protestantsche kerk is geweest. Peters daarentegen noemt Hendrik Jacob Staets, den Stadstimmerman van Amsterdam, als de ontwerper dier kerk. Een gelukkig toeval toch, zoo vervolgt Peters, bracht Meester Staets voor houtaankoop naar Blokzijl, alwaar in de jaren 1606-1612 een karakterestiek Protestantsch kerkje, in den vorm eener gelijkvormige *kruiskerk* ontstond. Peters neemt aan, dat Staets het plan van dit Godshuis aan de Zuiderzee volgde voor zijn ontwerp der Noorderkerk te Amsterdam, onder zijne leiding in de jaren 1620-1623 gebouwd. Voorwaar, in het oordeel der beide kunstvorschers, Weissman en Peters, over het ontwerp der Noorderkerk, welke tot voorbeeld werd voor de meeste Hollandsche zeventiende eeuwse kerken en ook voor vele in Duitschland, ligt sterke tegenstelling, en zoo zien wij de uitspraak van Prof. Dr. J. Huizinga in zijn belangrijk Gidsartikel (Juni 1916) „De kunst der Van Eyck's in het leven van hun tijd” ook hier bewaarheid: — „men moet eenmaal in de historie steeds onopgeloste tegenstellingen in zich opnemen”. — Die zoekt, die vindt, en zoo vond men in de oude kerkgebouwen van Byzantium niet slechts de juiste opwekking voor den vorm van het Protestantsche Godshuis, maar ook het juiste voorbeeld. Volgens C. H. Peters, aan wiens opvattingen wij ons aansluiten, blijft er een sluier rusten over dit vinden. Het is onbekend of de vondst door onderzoek, studie of door toeval het eigendom der Hollanders werd. Misschien is het te danken aan de levendige handelsverbindingen welke in dien tijd de Republiek met Byzantium onderhield. Zoo kwam men tot de studie der Centraalvormige doopkerken en tot die der gebouwen in de steden van Centraal-Syrië. Dit is volgens Peters slechts een vermoeden. Zeker is het, dat het Pretoire (Rechtszaal van den voorganger, lieu où les Romains ou les Magistrats rendaient la justice) te Mousmieh (zie in de Koninklijke Bibliotheek te 's Hage: Melchior de Vogüé „La Syrië Centrale”) tijdens keizer Marcus Aurelius omstreeks 160-169 n. Chr. door Egnatius Fuscus gebouwd, in plan zoowel als in doorsnede, geheel en al het eigenaardig typisch karakter onzer Noorderkerk te Amsterdam heeft. De heer Peters verwijst tot staving van zijne gedachten naar de Agia Théodocos, naar de moeder Gods-kerk te Constantinopel, welke in 't laatst der negende eeuw gebouwd, bijna geheel indentiek is aan het Pretoire te Mousmieh. Mocht zelfs Constantinopel nog door sommigen worden betwijfeld, — zoo vervolgt de schrijver, — toont het kerkje van Santa Tosca op het eiland Torcello bij Venetië, méde in 't laatst der negende eeuw gebouwd, hetzelfde karakter, hetzelfde grondplan. De Noorderkerk te Amsterdam bracht onze Protestantsche architecten tot den centraalvorm, — in afwijking van den langgestrekte vorm der Middeleeuwsche kerk, — tot het Byzantijnsche plan; de Basilicavorm werd voor goed voor den bouw van Protestantsche Godshuizen terzijde geschoven en dat met recht, daar het Byzantijnsche grondplan, de Centraalvorm, den meest geëigenden grondplanvorm voor den Protestantischen eeredienst biedt. De Noorderkerk te Amsterdam, de Cruys-kerk in der tijd gemoed, wordt tot model der Protestantsche Gods-

DE HERVORMDE RENAISSANCEKERKEN IN NEDERLAND, ALS ZELFSTANDIG BOUWWERK GESTICHT. DE NOORDERKERK TE AMSTERDAM, DE EERSTE GROOTE PROTESTANTSCH KRUISKERK IN ONS LAND.

DE HERVORMDE RENAISSANCEKERKEN IN NEDERLAND, ALS ZELFSTANDIG BOUWERK GESTICHT. IN DE HERVORMDE KERK TE MAASSLUIS.

huizen. De mededeelingen van den kunstvorscher C. H. Peters zijn belangrijk, en met dank aanvaarden wij zijn inzicht.

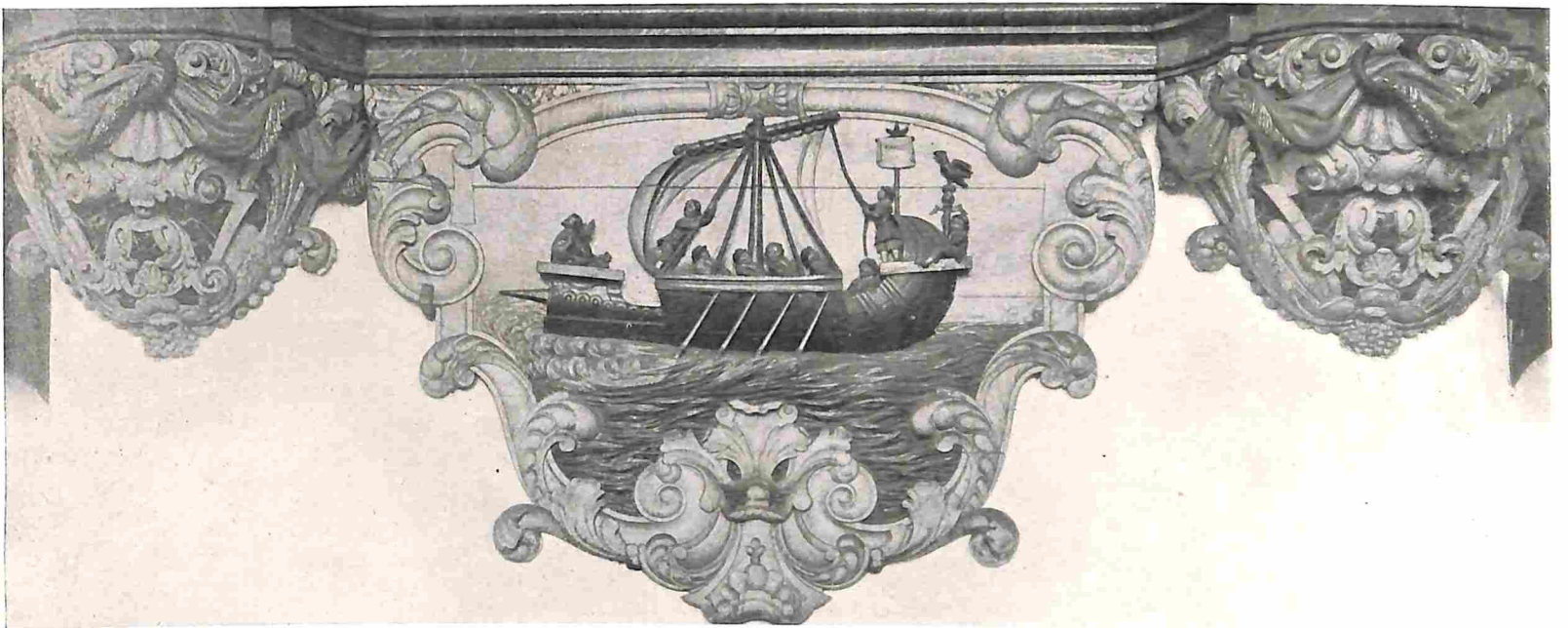
* * *

DE KERK TE MAASSLUIS.

Onder de Protestantische kerken, naar het model van de Noorderkerk te Amsterdam gebouwd, is de Grootte of Nieuwe kerk te Maassluis, — in de jaren 1629-1639 gesticht, — eene der belangrijkste. De Maassluische bouwmeester Arent Lambrechtsz heeft zich met deze schepping vereeuwigd als een der kundigste architecten van zijnen tijd, daar het hem gelukte door afwezigheid der hinderlijke trekbalcken tevens ook constructief het model, — de Noorderkerk van Amsterdam, — te overtreffen. Het groote, wijde, indrukwekkende interieur bekoort in velerlei opzicht, niet het minst door den daarin uitgedrukten overvloed van artistiek temperament. Dit toch boeit ons intellect steeds zoo ongemeen, als het voortgebrachte kunstwerk dat jeudig, ongezocht frissche kenmerk, voortvloeiend uit weelderig kunnen en begrijpen. En deze gewaarwording is de eerste en ook blijvende indruk, welke het interieur der kerk geeft. Maar er is meer. Niet alleen wordt

het kunstgevoel bevredigd, ook ons gemoed wordt verrijkt door de gedachte aan de groote piëteit, waarmede opvolgende geslachten van Maassluis de vele schoonheden van dit Godshuis hebben verzorgd. Van de meeste kerken toch is het oorspronkelijke beeldhouwwerk te gelde gemaakt; — hier is bijna alles behouden en met zorg en kennis behandeld, den grootsten lof waardig. Verscheiden, met mooi beeldhouwwerk versierde banken, de bijzondere preekstoel, het houten koorhek, — hout werkt hier veel sympathieker dan koper, — zijn ongeschonden uit den tijd der stichting van het gebouw bewaard gebleven en prijken in die eenvoudige prachte den bloeitijd van het Renaissancetijdperk eigen. Wel zijn deze kunstindustriele werken ondergeschikt aan die uit de Maassluis-kerk te Dordrecht; tevens echter zijn wij met die van Maassluis: die van Dordrecht vertegenwoordigen het voornaamste van Hollandsch beeldhouwwerk in hout. Geleurd noch met glas hebben de hoogopgaande vensters, waarvan elk front er drie telt; niettegenstaande dit betrekkelijk ruim en niet getemperd invallend licht, heeft de bouwmeester eene weldadige stemming in zijne kruiskerk bereikt, al is deze ook in intimiteit ondergeschikt aan die welke de architect Daniel Stalpaert (te Amsterdam in 1615 geboren) in zijne beide dorpskerken van Oudshoorn en 's Graveland schonk. De eerste steen der Grootte kerk te Maassluis is gelegd op 6 Juni 1629. „De naam van den grondlegger is onbekend en men wilde dees'eer aan niemand in 't bijzonder laten; waarom men, op den Steen, tot Opschriit stelde: door de Gemeente". De bouw duurde tien jaren, daar onderhands aan de ontworpen grondslagen eene grootere uitgestrektheid moest gegeven worden. De inwijding geschiedde op 9 October 1639 door den gewonen leeraar van Maassluis Ds. Johannes Fenacolijs. — Maassluis, de geboorteplaats van onzen eersten stilschrijver Dr. Abraham Kuiper, is het aantrekkelijkst tegen Sinterklaas, als alle varensgezellen van de groote vaart te huis zijn. Dan is het overschoon in het kleine havenstadje, dat per spoor en per trekschuit (sinds een jaar motor) uit 's Hage wordt bereikt. Heeft men zijn intrek genomen in den Moriaan, het logement van de haven nabij het stadhuys in den, en men overziet dit tafereel begunstigd door eene rijke, zachte najaarsverlichting, dan is de blik over het woud van masten pakkend, te meer daar op den achtergrond ervan de Grootte kerk met haren prachtige werkenden toren als indrukwekkend kunstmonument uitsteekt.

Hoe machtig werkt van hieruit gezien die groote toren, die tegen het westfront der kerk gebouwd, één geheel met haar vormt. Deze toren verving de oorspronkelijke toren welke midden op het kruis der kerk werd opgericht, maar moest afgebroken worden, daar verzakkingen van den ondergrond dit helaas noodzakelijk maakten. — Heeft men het voorrecht door den beminlijken gemeente-architect H. Brand te worden rondgeleid en bestijgt men met hem de wenteltrap, zoo wijst hij U, — boven op de houten gewelven aangekomen —, de verzakking der kerk in de richting van den westelijken kruisarm (de beide kruisarmen hebben ongeveer gelijke lengte) en verder de zware betimmering, oorspronkelijk bestemd om den grooten zwaren toren, midden op den nok van het kruis opgericht, te dragen. Door het afbreken van dezen toren heeft de hechte betimmering geen doel, daar ze slechts het pittig werkend kleine torentje te torschen heeft, dat reeds in de zeventiende eeuw ter vervanging van den grooten toren daar ter plaatse werd opgehouwd en dat ook heden nog het kerkdak versiert. Tegen de vier hoeken van het kruis zijn pilastervormige verzwaringen zichtbaar tot het dragen van den oorspronkelijk gebouwd grooten toren: deze versterkingen zijn later doelloos geworden en ontsieren eerder het mooie interieur. — Maassluis telde onder zijne burgers vele weldoeners. Onder hen stak Govert van Wijn, oud-penningmeester van de Visscherij, zeer uit; zijn portret versiert de regentkamer van het Hervormde weeshuis aan de Noordervliet.

DE HERVORMDE RENAISSANCEKERKEN IN NEDERLAND, ALS ZELFSTANDIG BOUWERK GESTICHT. GEDEELTE VAN EEN DER BORDEN IN DE KERK TE MAASSLUIS MET VOORSTELLING VAN EEN VIKING-SCHIP.

DE HERVORMDE KERKEN IN NEDERLAND, ALS ZELFSTANDIG BOUWWERK GESTICHT.
GEZICHT VAN DE HAVEN OP DE HERVORMDE KERK TE MAASSLUIS.

Hij schonk o. a. aan de kerk het groote, mooie orgel, dat op den negentigsten verjaardag van dien milden schenker op 4 Dec. 1732 met een leerrede over 't heilig gebruik des orgels door den eerwaarden heer Egidius Franken, — een der leeraren der gemeente — , werd ingewijd. — Hoewel het oog onwillekeurig op het schoone orgel blijft rusten, valt een gestileerd geschilderd houten paneel, geschenk van de Visscherij, op; de zeestukken zijn afkomstig van Ary Bakhuizen. Hoewel Immerzeel slechts Lodolf Bakhuizen als zeeschilder noemt, zijn de zeestukken op het paneel goed werk; links en rechts van het middenstuk zijn visschen decoratief uitgebeeld. Het geornamenteerde ovaal, sluitversiering onder op het paneel, behelst de volgende regels:

De Visscherij van Maassluis
Hier dees vereeringh geeft,
Ter Eere van Gods huys
Die 't all gegeven heeft.

In de bijvertrekken heeft niet diè pieteit voor het ameublement geheerscht als in de kerk; aanwezig zijn eenige stoelen uit de achttiende eeuw; slechts eene mooie eikenhouten uittrektafel uit den tijd van de stichting der kerk versiert de consistoriekamer, alwaar tevens een goed geschilderd portret opvalt, dat volgens overlevering den bouwmeester Arent Lambrechtsz. voorstelt.

De ingang van het gebouw op het zuidelijk front, in gehouwen steen uitgevoerd, draagt op het fries het jaartal 1639. — De inwoners van het stedeke Maassluis hebben ongetwijfeld veel voor hunne Groote of Nieuwe kerk gevoeld. Dit blijkt mede uit het volgende, dat in de geschiedenisboeken is vermeld: „Het Eeuwge-tijde der Inwijding deezer Kerke werdt, op den 9 October des jaars 1739, gevierd met eene deftige Leerreden van den Eerwaarden Heere Johannes Martinus Hofman, en met andere Plegtigheden. Men heeft ter gedagtenis van dit Eeuwfeest, een kostbaar en sierlijk Tafereel, versiert met Opschriften en Gedigten, in de Kerk opgehangen. De onkosten worden op vijftien honderd guldens begroot” enz. — Hoewel de muurvlakten van het intérieur in witten tint gehouden zijn, welke tot den warmen toon van het oude eikenhout van het ameublement (al het gebezigde eikenhout is wagenschot — dit is het hout buiten 't hart van den stam) in scherpe tegenstelling zijn, verlaat elk kunstvriend de kerk met voldoening, vervuld van de waardige statigheid, de oud-holland-sche deftigheid en stille stemming welke hem boeiden. Van Mei

Zoals werd aangestipt heeft elk kruisfront drie vensters; de twee hooge hebben den spitsboog; het derde kleinere venster boven deze twee is cirkelvormig. Deze spitsbogen vallen op, daar in den Benaissancetijd, — in tegenstelling tot dien der Middeleeuwen, — de ronde vorm regel werd. Daar echter de hooge spitsboogramen onderling en met het geheel der kerk uiterst harmonisch werken, moet worden aangenomen, dat genoemde bogen niet door eene latere restauratie ontstonden, maar wel degelijk bij de stichting ontworpen zijn.

tot October zijn van drie tot vijf uur de gunstigste uren der verlichting in dit Godshuis.

De reis naar het kleine maar typische Maassluis, alwaar nevens andere gebouwen het Gemeente-landshuis van Delftland door schoonheid van bouw opvalt, is door deze kerk eene verkwikking en verrijking.

(Wordt vervolgd).

J. H. SCHORER.

HET AMERIKAANSCH DUEL.

DOOR EWALD GERHARD SEELIGER.

(Geautoriseerde Vertaling).

(12)

NATHANAEL Mobson wachtte nog twee dagen en waagde daarop den eersten beslissenden stap tegenover Gladys. Tom's erfenis had hij al te pakken. Maar nu moest hij zich zijn eigen aandeel in oom Sam's dollars verzekeren.

En dat was niet mogelijk zonder de vrije liefde. Op dit punt was hij 't niet alleen met zijn oom eens, maar als radicale denker hing hij dit denkbeeld tot zijn uiterste consequenties aan. Voor Nathanael Mobson was de vrije liefde een doel op zichzelf.

Waar men beminnen kan, behoeft men niet te trouwen, pleegde hij te zeggen, en zijn verleden bewees, dat hij ook gewoon was in overeenstemming met deze stelling te handelen.

Nathanael Mobson dus wilde Gladys Schwab liefhebben, maar in geen geval met haar trouwen. Bovendien was Gladys een onfortuoneerd meisje, dat, om haar ouders mee door 't leven te helpen, reeds drie jaren als telefoniste haar brood verdiende. Als zij honderdduizend dollars vermogen bezeten had, of nog wat meer, had Nathanael het wellicht over zich kunnen verkrijgen haar niet alleen lief te hebben, maar haar zelfs te trouwen, maar dit alleen, om gemakkelijker aan het geld te komen.

Kortom, hij was een gentleman van top tot teen.

Gladys dacht voortdurend aan Tom. Thans, nu zij zich langzamerhand van den eersten schrik hersteld had, was het haar mogelijk de heele geschiedenis wat kalmer te beschouwen. En zij merkte nu allerlei onverklaarbaarheden op en dingen, die met elkaar in tegenspraak waren.

Daarom wendde zij zich op den morgen van den derden dag, toen zij op de afgelegen bank bij het palmboschje zaten, tot Nathanael Mobson, met de vraag, hoe het toch mogelijk was, dat de dames zoo kalm met den man, die haar beiden op zoo duidelijke wijze bedrogen had, naar Chicago terugreisden, inplaats van hem terstond te laten arresteren.

„Chicago!” sprak hij minachtend. „Deze stad exporteert varkensvleesch en onzedelijkheid. In één woord: 't is een poel van vuiligheid. Twee van de dames zetten naar 't schijnt heel opgewekte gezichten. Ze zijn alle drie dadelijk met hem in den restauratie-wagen gaan zitten en hebben terstond champagne besteld.”

„'t Is niet te gelooven"! mompelde zij, diep getroffen.
„Maar waar!" antwoordde hij met een grimmig lachje.
„Toen de trein zich in beweging zette, klonken zij met elkaar. Als dat niet een buitengewone manier van doen is, dan weet ik het niet!"

„Waarom heeft hij zijn eerste huwelijk geheim gehouden?" vroeg ze, en pijnigde haar arme hersens te vergeefs af, om een oplossing te vinden.

„Wel!" lachte hij zachtjes „Om het tweede huwelijk te kunnen sluiten. En zoo voorts. Hier in Tampa wilde hij zijn geluk voor den derden maal beproeven."

„Nee, nee!" riep zij zenuwachtig. „Zoo slecht kan een mensch niet zijn."

„Allright!" gaf hij haar bereidwillig toe. „Nemen we een oogenblik aan, dat hij het eerste huwelijk met de beste bedoelingen gesloten heeft! Dat die Evangeline Cravath een millionnaire is, kan men hem ook vergeven, ofschoon het op die beste bedoelingen nu juist geen erg helder licht laat vallen. Vooral niet als men weet, dat zij een erg leelijke vrouw is."

„O mijn God!" zuchtte Gladys, met krampachtig saamgevoenen handen.

„Aangenomen dus," vervolgde Nathanael Mobson, „dat hij op deze vrouw verliefd is geworden en daarop met haar getrouwd is. Dat hij het onder een valschen naam deed, is een zeer slecht teeken. Maar zelfs daarover wil ik niet vallen. Gesteld, dat hij geen bedrieger was, maar de eerlijke Tom Fleitman, zooals wij hem meenden te kennen. Dan is er in der daad nog een zeer begrijpelijke reden, waarom hij zijn eerste huwelijk geheim hield. En deze reden heet Sam Shuttlecock."

„O ja, Mr. Shuttlecock!" knikte zij zuchtend.

„Oom Sam!" vervolgde hij, kwaadaardig lachende. „Hij heeft ons beiden verboden te trouwen, op straffe van onterving."

Opzettelijk bewaarde hij vervolgens eenige minuten het stilzwijgen. Gelijk hij haar verzwegen had, dat Patrick Peppercorn's bigamie slechts van ethischen aard was, dus slechts onder het civiel-, niet onder het strafrecht viel, zoo ook verzweg hij haar met opzet, dat oom Sam's verbod om te trouwen slechts zeer voorwaardelijk was. Zij staarde hem ontzet aan.

„Dat is..." stootte zij eindelijk uit.

„Krankzinnig!" vulde hij kalm aan. „Maar oom Sam is nu eenmaal iemand, die niet heelemaal normaal is, een zonderlinge oude man, die met 't oog op zijn ijzersterk gestel echter wel honderd jaar oud kan worden."

„En over deze koppigheid van den ouden man is Tom gestruikeld?" riep ze uit. „Dat begrijp ik niet. Zijn eerste vrouw is immers millionnaire. Het was dus heelemaal niet noodig voor hem, van Sam Shuttlecock's koppigheid notitie te nemen."

„Er zijn menschen die nooit genoeg hebben!" sprak Nathanael Mobson met zijn eerlijksten oogopslag. „Hebben ze twee millioenen, dan wagen ze hun hoofd, om nog meer dollars te bemachtigen."

Ze staarde op den grond en schudde zachtjes haar hoofd.

„Of," vervolgde hij voorzichtig, „hij heeft zich bij dit huwelijk vergist. Deze Cravath ziet er niet naar uit, of ze hem haar vermogen zoo gewillig afstaan zal. In elk geval is hij leelijk in 't moeras gezakt, en voorloopig zal hij er wel niet uitkomen ook. Me dunkt, dat we niets meer met hem te maken hebben."

Zij zuchtte diep en zei niets.

„Misschien is het u mogelijk, lieve juffrouw Gladys," vervolgde hij, terwijl hij wat dichterbij haar kwam, „uw opmerkzaamheid op mij te richten. Ik geef dadelijk toe, dat het aantrekkelijke van mijn persoon, voor zoover dat dadelijk in 't oog valt, niet heel groot is."

„U denkt te gering van u zelve, Mr. Mobson!" sprak ze eerlijk.

„Ik dank u!" glimlachte hij gevlaid. „Nu wilt u wel zoo vriendelijk zijn te bedenken, dat oom Sam's verbod om te trouwen ook mij geldt. Gesteld nu, dat ik een meisje innig en hartelijk liefheb. Wat moet ik, arme kerel, dan doen? Ik kan alleen met dit meisje trouwen, als ik van de erfenis afstand doe. Maar ik heb schulden, veel schulden, zooals elke jonge man, die de zekerheid heeft veel te zullen erven. Die schulden dateeren nog van jaren geleden, toen ik nog lichtzinnig was en van het verbod om te trouwen nog niets wist. Misschien is de oude heer ook eerst later op het denkbeeld gekomen. Maar hij houdt onverbiddelijk aan die gril vast. Ik heb al het mogelijke gedaan om hem tot andere gedachten te brengen, ik heb hem op het dwaze van zijn koppigheid gewezen, het was alles te vergeefs. En nu vraag ik u, wat ik doen moet. Van de erfenis afstand doen? Dan ben ik tegenover mijn schuldeischers een bedrieger. Trouwen mag ik niet. En op den dood van mijn oom wachten, dat staat me tegen, want ondanks alles houd ik van hem. Geef me uw raad, lieve juffrouw Gladys!"

„Ik kan u geen raad geven!" antwoordde zij bedroefd.

„Tom is in 't geheim getrouwd. Iets dergelijks kan ik niet doen, want ik heb een afschuw van bedriegen. En het is mij niet mogelijk, oom Sam te krenken, want hij heeft mij na den dood mijner ouders — ik verloor ze toen ik acht jaar was — tot zich genomen en altijd als een vader voor mij gezorgd. Hij heeft het me mogelijk gemaakt te studeeren en geeft mij nu nog een flink jaargeld."

„Dan hadt u toch ook geen schulden behoeven te maken!" wierp Gladys hem zeer ad rem tegen.

„Dat is waar!" antwoordde hij met een berouwvol gezicht. „Tegenwoordig maak ik er ook geen meer. Maar als student, als jongmensch van twintig jaar, bedenkt men dit nog zoo niet. Ik moet er nu voor boeten. Of moet ik een rijk meisje zien te trouwen? Dat ware een uitweg uit dit dilemma. Maar helaas is deze oplossing voor mij uitgesloten, omdat ik reeds een meisje liefheb, wier vermogen slechts in haar schoonheid, haar deugd en haar goed hart bestaat."

„Gelukkige man!" sprak ze zachtjes, zonder hem aan te zien, terwijl ze aan Tom dacht.

Hij begreep dadelijk, dat zij hare gedachten niet geheel bij de zaak had, en poogde meer indruk op haar te maken.

„U wilt me dus geen raad geven!" zuchtte hij.

„Raad?" antwoordde ze langzaam, terwijl ze haar verstrooidheid trachtte meester te worden. „Hebt u dat meisje al verteld, hoe Mr. Shuttlecock over de liefde denkt?"

„Over de liefde?" riep hij verwonderd uit. „O, tegen liefde heeft hij niets. Hij beweert met de vrije liefde. Hij heeft zijn jacht zelfs daarnaar genoemd."

„Vrije liefde?" herhaalde zij langzaam. „Dat is liefde zonder huwelijk."

„Juist!" zei hij snel. „Oom Sam zou een dergelijke vrije liefdesverhouding van zijn neef met alle macht willen bevorderen. Naar de opvattingen van de thans geldende moraal lijkt dit een premie op de onzedelijkheid. Maar deze medaille heeft ook een keerzijde, en die ziet er veel aantrekkelijker uit. Als twee menschen veel van elkaar houden, is het huwelijk eigenlijk een overbodige zaak."

„U zoudt er dus voor te vinden zijn," sprak ze belangstellend, „met het meisje, waarvan u houdt, in vrije liefde te leven, gesteld dat het meisje daartegen geen bezwaar heeft."

„Ja!" stiet hij opgelucht uit.

„En waarom doet u dat dan niet?" vroeg ze langzaam.

„Omdat ik er niet toe komen kan, haar dit voor te stellen!" antwoordde hij met een diepen zucht. „Ik vrees, dat zij geen aanhangster is van de vrije liefde."

„Dat doet me genoegen!" sprak ze verheugd. „Wij vrouwen moeten over deze dingen anders denken."

„Ellendig!" steunde hij. „Nu begrijpt u, hoe ongelukkig ik me gevoel."

„Ik heb medelijden met u, Mr. Mobson!" sprak ze naar waarheid. „Het spijt me heel erg, dat ik u niet helpen kan."

Nu achtte hij het juiste oogenblik gekomen, om van zijn hart niet langer een moordkuil te maken. Hij greep plotseeling naar haar hand, viel voor haar op de knieën, en sprak, terwijl hij zijn linkerhand op zijn borst legde: „U kunt me helpen, juffrouw Gladys, lieve Gladys. Verhoor me. U is het meisje, dat ik innig, innig lief heb."

„Ik?" riep ze ontsteld uit, terwijl ze opsprong en hem verbaasd aanstaarde. „Ik zou met u in vrije liefde leven? En u waagt het, iets dergelijks van mij te veronderstellen? Dat is ontzettend!"

„Gladys, luister naar me!" smeekte hij, nog steeds geknield, terwijl hij haar hand vasthield ondanks hare pogingen, om los te komen. „Stoot me niet van je! Ik kan niet zonder je leven. Ik sterf, als je mijn bede niet verhoort. Mag ik hopen, Gladys, een heel klein beetje hopen?"

(Wordt vervolgd).

Foto Haagsch Ill. Bur.

VAN DE IJSVREUGDE, DIE VOORBIJ IS.

DE MARKERBRUILOFTSSTOET OP HET IJS TUSSEN MARKEN EN MONNIKENDAM.